

PRIJÁTEL.

Znanoszt razserjüvajúcse mészecsne novine.

Naprêplácsna cêna:

Na strtnyek leto 90 kr.

Naprêpláce pênez i novine szlisajúcse pizma szo
na imé réditela v-Buda-Pest poszlane.

Postúvani scsitelje!

Zradosztjov primem pero poszdrávlavsi vász, da ete novine vam v-rôke pridó.

Prva prílika je tó, po steró sze vam ponúdi országa i szvétá na prêprihájúcse zgodbe zvediti.

Edna vretina sze z-etim odpré, z-steré szi vszáki od znanosztí 'zelenya obüdnjeno 'ziho z-lehkim odgoni.

Vnogokrát eden i drügi po dokoncsanom dnésnyem deli pocsivajúcsi rad bi zazvedo od nyaga szlisajúcse dugovány, ali kak koli szi mislêneye trüdi, ne more na isztinszko pôt nájti, da do etoga mao niscse né pokazao.

Eta pôt z-etími novinami sze nájde. Na glász dobíte, ka sze zvün vase vézsi godi. Csülite od lübeznosztí domovine, od postenyá, od kreposztí i od vsza ona, ka za du'zností more dopuniti eden domovincsar, hi'zni glávník i vszaki za pocslovecsánsztvo delaven cslovek.

Pomágavcsi eden ovaga, nepotrüdjenov mocsjov po etoj pôti vküpidévcsi, k-cili pridemo.

Vörjem po krátkom vrêmeni zadovolcsinóv bom nazháj poglednoli na eto zdaj escse vószko, ali szledi sürko pôt.

Zacsnimo tak delo z-bo'zov pomocsjov.

Vaso mené na gósztom doszégnyeno pomáganye bode tak nazháj zaszlü'zeno, ka „Prijátel“ vecs i vecs nôve glászi bode razserjúvao.

Buda-Pest, 1875. 14-toga mihalscseka.

Agustich Imre,
podgovoren réditel „Prijátel“-a.

Orszácsko szpráviscse.

Na eto tekôcso leto 28-toga mésznyeka od kralá vküpzaváno orszácsko szpráviscse je odpréto.

Pôleg právde vszákoga nôvoga szpráviscsa prvo szedsztvo sze more za tri dnéve od dnéva na steroga je vküpzaváno obdr'zati.

Zdanyesnyega orszácskoga szpráviscsa prvo szedsztvo sze 30-toga mésznyeka pred poldnévom ob 10-toj vöri obdr'zalo. Vcêlom országi zebráni poszlavci na ete dén szo z-velikim brojom v-orszácskoj-kucsi vküprisli.

Med poszlavci najsztaresi na predszedníka meszto sztopécsi, sészt najmlájsi poszlavcov zaperníke gorizazové i poetom szedsztvo za odpréto vöpové. V-prvom szedsztvi od kralá orszácskoj szpráviscsi poszlano pizmo sze precsté, stero na znánye dá, na steri dén, v-sterom meszti sze orszácsko szpráviscse od kralá sz-precstényom králeszke recsih odpré.

Oszvetno odprêne orszácskoga szpráviscsa 31-toga mésznyaka v- Büdini v-králeszkoj palacsi sze zgodilo. Poszlavci i velikási vogerszkem gvanti, szablyami, érseki i püspöki, ti bogáti vnogo szrbra i zláta noszécsi, szo pred kralá sztöpili. Sz-Horvacskoga országa poszlani poszlavci szo horvacski gvant, z-Erdelszkoga nisteri z-nemskoga roda rodjeni szo szamáih nemski gvant noszili.

Ob 11-toj vöri kral v-huszárszkom gvanti med vküpprite poszlavce i velikáse na trónus idévcsi, szkalagom pokritov glávov, na trónus doliszédécsi, na glaszno zacsevcsi csteti králeszko rêcs.

Z-vüpanyom i sz-tróstrom sze od kralá pozdrávla orszácsko szpráviscse, na stero vnogo dugovány oprávlanya csáka.

Potom z-rédóm naprênoszévcsi vsze ono, ka orszácsko szpráviscse pobogsati, ponoviti more.

Na najprvo meszto je posztávlano, naj sze orszácsko vértivanye tak z-ravna, da nede v-ednoj leti vecs vödáno, kak dohodki dopüsztijo, po sterom nede vecs potrebno nôve dugé réditi.

Na poloobdelanye, tr'ztvo i rokodelavce glédôcs sze naj vsze mogocsno zgodih, ka tó naprêpomore, ár dácsa potáksem doszta leh'zé bode plácsana csibi gori obzdignoti potrebno bilo.

Vszákom drügom táli králeszka rêcs tüdi pobogsanye glászi. Naj sze tákse právde szkoncsajo, pôleg stero sze pravica lehko i na hitroma nájde, za orszácske i 'zelezne pôti sze naj vsze zgodih, ka je potrebno. Szpominavsi od goriposztávlanya vogerszkoga banka, poetom tróst odpré, ka sze tó naszkoroma zgodi.

Zádnys krászleszka-rêcs poszlavce i velikáse na neobtrüdnyeno delo gorizazévcsi, orszácsko szpráviscse za odpréto zglászi.

Z-etim ôszvetno odprêne orszácskoga szpráviscsa je dokoncsano.

Poszlavci i velikási szvojo kucso idévcsi i tam

sze je králeszka rêcs za obsinszkoga razserjüvanye znôvics sz-precstênym razglászila.

Pokedop poszlavcov-kucsa neima po szlavanyi zabránoga predszednika i zaperníke, tecsasz nemore szkoncsanye doprneszti. Zatoga z-roka poszlavcov prvo delo je predszednika i zaperníke zabérati i da je tô oprávlano, sze naprêpolo'zi goripisz na králeszko rêcs dáni odgovor.

Goripisz je 'ze naprêpolo'zen i za nistere dnéve sze na prêvzeme vtanácsivanye i ki de kaj proti meo praviti goripísi, i kaj ponácsisiti 'zelê, tô v-szedsztvi vö-povê.

Goripisz vszigdár onoga sztrána. steri miniszterium podszlánya tô je vecsevnoszta 'zelénya more králi na znánye dati. Csibi sze od kucse vecsevnoszti táksi goripisz na rédo, steromi miniszteriuma 'zelénye neodgovárja, miniszterium more szvoje csészti dolipovedati, na stere meszto sze od kralá táksi mô'zi posztávijo, ki od poszlavcov-kucse vecsevnoszti vöoznanye ne 'zelénye doprneszti obečsajo.

V-Goripísi je vö-povêdano obečsanye na zadovolcsino národa dokoncsati v-králeszkoj rêcsih naprêdáne dugoványe.

Na orszácskom szpráviscsi zvün onoga sztrána, steri miniszterium podszlánya, escse dvá sztrána sze nájdeta, tô je te szkrágnyi levi i te szkrágnyi právi sztran. Mogôcsno, ka od etiva sztrána, od vszakoga poszebno, tüdi sze goripisz na prê prilo'zi.

Po dokoncsanyem goripísi miniszterium szpráviscsi na prê prilo'zi na 1876 leto szlisejôcse sztroskov potrebsine. Eto sze pregdá od szpráviscsa zabráno nazavüpsztvi, stero szpoglédae, csi sze dohodki nebi mogli povéksati i csi sztroski v-ednom i drügom táli nebi sze mogli poménsati. Potom nazavüpsztvo pred szpráviscse polo'zi v-sze ono, ka je dokoncsalo i te szpráviscse v-tanácsivanye vze.

Szpráviscse ete dnih zébralo ono poszlaniksztvo, stero od poglavnika drügimi országmí navküp dosztájajôcsa dugoványe vözravna. Po právde dokoncsanoga réda poszlaniksztvo eto leto v-Becsi vküprijde.

Szpráviscse oprávlavsi eto, blizí do sziszvécov nede szedsztvo dr'záno.

Na szpráviscsi od penez dugovány minísterá 'ze naprêprilo'zeno koliko 1876-tom leti dohodkov miníster csáka i koliko sztroskov potrebsina zadene. Miníster na szpráviscsi razkrito vöoznanovsi, ka v-preminocsih letaj napravleni dug i drügi sztroskih 'ze tak országa te'zijo, ka odtoga bremena sze moremo rêsiti. Za toga zroka dekoli v orszácskom ravnanyi mogôcsno bilo kaj privértivati, toje doprneseno. Pôleg vsze toga v- 1876-tom leti za sztroske glíhanye szkoro 18—20 milliönov rainskih vise dohodkov pótrêbsina sze ká'ze. Za tô sumo sze more ország szkrbeti. Od penez dugovány miníster nevê drügo pomôcs, kak dácsó gorizdignoti i nôvi dug na réditi. Po etom zemelszki, hízni i drügi dohodkov dácsa od vszakih sztô ranskih sze stírami ranskih prezdigne i ka potom escse pótrêbno bode na glihanye sztroskov, tô sze z-gorivzétom

nôvom dugi zgliha. Vszetô od minísterá 2³/₄ vöredr'zánom gucsi na szpráviscsi naprêdano.

Szpráviscse pôleg králeszkoga píszma do 4-toga andrêcseka nede szedsztvo dr'zalo. Do tisztoja vrêmena od poszlanikov- kucse zabráno nazavüpsztvo od minísterá na prêpolo'zene orszácske sztroske v-tanácsivanye vze i kak szpráviscse vküp príjde, toga nazavüpsztva szkoncsano delo sze naprêpolo'zi i szpráviscse dokoncsa jeli minísterá 'zelénye privoli ali nê.

Zvelikom pascsenyom szo poszlanicke razodisli, ka naj szehanye i brátvo domá oprávio, i tak na zimszko delo nazáhj prido.

Szpoznávanye. Orszácsko ládanye od szpráviscsa szkoncsani i od kralá potrdjeni právd sze more pelati. Tô je právdeládnoszt. Vtáksih országaj gde meszto právdeládnoszti ednoga csloveka vola sze more dopunita, tam je szamoládnoszt. V-právdeládnoszti országej, kak i tüdi prinasz, szprávlane právde miniszterium more doprneszti i ka sze právde zapôvidi gvüisno doprneszéjo, za tô je miniszterium podgovorno.

Právdé sze po szpráviscsi dogotovijo. Szpráviscse z-dvoje kucse sztoji. Edna poszlavcova kucsa, v-steroj od národa zabráni poszlavci szedijo, drüga velikásovakucsa, v-steroj po rodnyeni hercegi, grofi, baroni i érseki, püspöki i főispáni od kralá pozvánom píszmom szedijo. Csi miniszterium kaj za právde 'zelê posztaviti, eto kak podszta vo more pred poszlavcov-kucso polo'ziti. Poszlavcova-kucsa na prêprilo'zeno podszta vo vtanácsivanye vze mévsi pri toj priliki vszáki poszlavec szlobodno odkrito vö-povê szvojo mislénye, kak v-gucsi sztojécso dugoványe pobogsatí 'zelê. Csi poszlavcova-kucsa tákse naprêpreneszka za pobogsanye szpozna, tô gori vze. Da ednomi i drügomi naprê prinesenomi dugoványi vszigdár szojo protivnicke, náj vecskrát sze vszako dugoványe po szlavanyi prevr'ze. Csi od miniszteriuma poszlavcom naprêpolo'zena právde-podszta va sze za vr'ze, miniszterium te more szcsészti doli povedati. Csi poszlavci právde-podszta ve tanácsivanye dokoncsajo, eta podszta vo sze vtáksój formi velikásom prêgposle, kak je od poszlavcov ponácsisanya. Zdaj velikási právde-podszta vo tüdi vtanácsivanye vze mejo. Csi v-právdé-podszta ve nikaj ne ponácsisajo, eto sze poszlavcom nazáhj prêkposle i potom sze králi zapotrdjenyé na prêpolo'zi. Po právdeládnoszti kralszki jus neobtrditi táksó naprêpolo'zenost, stero králeszka vola nescsa za právdo posztaviti.

Csi pa velikási edno právdepodszta vo ponácsisajo, te sze podszta va z-etimi ponácsisnyami poszlavcom posle. Csi poszlavci velikásovo ponácsisanye zavr'zejo, i sze nadale k szvojemi dokoncsanyi dr'zijo, te eto itak velikásom nazánye dajo i csi velikási li 'zeléjo znyihovim ponácsisanyem podszta vo na právdeno môcs zdignoto, eto poszlavcom na znánye dajo, szamo ka te ono dugoványe nede v-právdó vzéto i szpráviscskoga dela réda vöszpádne. Csi miniszterium dönok ono dugoványe v-právdó szklenoti 'zelê, more znôvics naprêpolo'ziti prísesznom szpráviscsi.

Po táksém vszáka právda po poszlavci od národa szprávlana i od najvísesnye oblászti, od kralá potrd-

nyena i záto vszako právdo vszáki pörgar obdr'zati more. Právde ponácsisati, ali sz-právd réda vözéti tak sze more zgoditi, kak vise naprêdáno.

Pokedob edno dugoványe kak právda sze dogotovi, vnogo tanácsivanye 'zelé.

Poszlavcov sze vküp 447, z-eti je 197, ki szo zdaj oprven poszlavci. Horvacski poszlavcov je 29. Szkrágnnyemi právomi sztráni sze szlisijo 25, szkrágnnyemi lévomi sztráni 42. Ovi vszi on sztran vözadévsi, steri miniszterium podszlánya, to je po szvojem imeni „szabadelvü-párt.“

Vszáki poszlavec du'zen na vszakom szedsztvi na zôcsi bidti. Ki od 15 dnévov na du'ze vöosztane, ali je dôbo od kuce szloboscsino ali né, na one dnéve sze nyemi plácsa dolipotégne. Steri poszlavec na dugo vrêmen vöosztane, tákse kuce predszednik opomenivsi pita, jeli scsé poszlavec osztáti ali nê.

Velikásov broj 700 vözadene, nego z-eti najvéksi tao malogda pride na szedsztvo; szojo táksi, ki szo escse nê bili. Ki nescse na szedsztvo pridi, more sze vpiszmi zglásziti Velikási na szvojih sztroski szo du'zni na szpráviscsi nazôcsi bidti.

Zvünski országov dugoványi.

Za országe i za lüdsztvo je najvékse dobrotivnoszt mír. Stiri léta minolo, ka blizi nász nê bojna bila, stera bi nasega országa mír zburkanyom protila.

Preminyen mészeci v törszkój dr'zeli, v-Hercegovini je prászka vövdánila i naszkoroma v-Bosnii lidjé so tüdi prôti törköm gorisztanoli.

Hercegovina, Bosnia i Albánia szo 'ze od nigda törszka dr'zela, nego mesztancsarje szo krscsánszke vöre, i szlovenszki jezik gucsési narod. Da v-Törszkom országi szamo törszke vöre cslovek orszacszo csészt dobih, drügih kaksoj koli vöri sze szlisih, je tak zavr'zen, ka niti za szvedoka sze neszmi vzéti, té trí dr'zél bogáti pregnyari szo mohamedánszko vöro gorivzéli i potom nyim ládanye na dale v-rokaj osztalo.

Törcki i té szlovenszki gucsési nôvi törcki szo tak te'zili i zvelikimi dácsami tak lüsztvó na nikoj szpravili, ka vnookrát tí premárjani z-veszeljov szo sze od vsze té nevôle szmrt iszkavcsi rêsili.

Vnogokrát szo sze prôti posztavili, ka bi teski törszki járem sinyeka dolivrgli. Zamán, szreca nyim nigdár nê szlü'zila.

Zdaj ka szo znôvics prôti törköm gorisztanoli, racsunali szo, ka pomáganye dobijo od Szrbie i od Csarnegore poglavnikov, steriva naroda tüdi szlovenszki jezik gucsita. Szrbszki i Csarnegore poglavnika bi sze tüdi radiva rêsila od törszkoga poglavársztva, da szta obadva vnisterom táli pod törszko oblászt vr'zeniva.

Ete szlovenszke národe ruszki vladár pomága, da bi je rad pod szvojo oblászt dôbo i tak szvojo môcs povégsao. Ali naj sze tô ne z-godih, ovi vladárje jáko paszko májo.

V-Hercegovini prászke ogen escse nê vgaszeni, nego 'ze sze szkoro dokoncsa. Törcki vszáki dén dale naprêido, i protivnike v-brgé raztirajo.

Szrbszki i Csarnegore poglavnik szta pomôcs stela datí hercegovinarom, nego ovi vladárje szo sze protili, ka csi tô vcsinita, te Szrbio i Csarnogoro szvojev vojszkov dopunijo.

Hercegovinarci tô 'zelêo, da bi sze nyihov sors pobogsao. Doszta sze 'ze nyim od törka obeccsalo, nego dobiti szo nikaj nê mogli.

Z-Bosnie vise 40,000 lüdi na Horvatszko prislo, ki szo od törkov vujti mogli, krave, konye i drügo ka je mogôcsno bilo, szo szebov prneszli. Ka sze naj od gláda szmrti resijo od nasega országa szo hrányeni.

Sztrasno je viditi kak szo tê lidjé zapüscseni, malo sze locsijo od divje sztvári. Hrambo ne poznajo i v-hisí nikak nescso osztáti, od bojznoszt, ka sze hisa nanyih poderé. Tak je törszko ládanye pozábilo ete lidé pcslovecsiti.

Hercegovinanci, kak ete dni glászi právijo, prôti törköm sze osztro dr'zijo. Törcki szo z-vnogih mesztaj vöodtirani. Za törke záto tesko prôti hercegovinancom boj pelati, da med tími gôszi i vísziki bregáj nemrejo niti na eden sztopáj gvüsní bidti, csi protivnécke na nyih nevdárijo. Hercegovinanci pa szaksi grn i szakso grabo poznajo i tak lehko prôti sztojio.

Z-tühinszki országov vnogo mládi bojnickov hercegovinancom na pomôcs odévsi, mogli szo nazáhj domô odidti, da vti veliki bregáj od trüda nê szo mogli prbivati i poetom szamo napôti bili. Hercegovinanci szo mocsní, viszikoga rásza i trüda lehko trpecsi lidjé.

Za mir szkrblivi poglavniki Europe vszaki ednoga poszlanika k-hercegovinancom poszlo, ka bi eti poszlavci pogodbov zburkanyi konec vrgli. Szamo ka hercegovinanci tô právijo, ka sze zníkim pa vníkso pogodbo nepisztijo, da szo 'ze vecskrát vkanyeni i zdaj orosjé tecsz nepüsztijó zrök, pokesz szvojo nepodvr'zenoszt na obládnoszt zdignejo.

Na szpanyolszkoj zemli 'ze tri léta krv tecsé. Indasnye ládanye v-Szpanyolszkom nezadovolnoszt obüdilo i edna zmeslinga drügoj vrôke szégala, pokesz po ednoj veliki prászkányi pred szedmiletí kralica z'országa odtírana. Potom ország sze po szvojem zabránom prédnyási ravno. Itak vnogo zmeslingarov bilo i ország mira nê mogo nájti. Za nistera léta talianszkoga kralá szina szo za kralá zébrali. Zobsztom. Grô'zanye li trpelo. Eto sze naszlédnye kral navolo i sz-králesztva dolipovedavsi, odiso Szpanyolszkoga, da nê vrêdno dr'zo kral bidti táksim lídim. Potom országaravnanya z-nôvics na prednyara prislo, ali naszkoroma eden sz-králeszkoga roda rodjen boj zacsnó, tak 'zelévcsi na szpanyolszki trónus pridi. Nistera leta 'ze bitje tecsé, ali szreca da ednomi da tomi drügomi szlü'zila i v-tom cájti itak eden mládi 16 lét sztar szin te odtirane kralice z-lehkov prilikov na trónus sztôpo i zdaj medtema bitje tecsé za nevolo országa.

Odprêne orszácskoga szpráviscsa od

szvetloga kralá v-Büdingszkoj palacsi.

Od nôvi mertúkov.

Pôleg orszáckoga szpráviscsa dokoncsane právde od 1876-toga nôvoga leta meszto zdanyesnyi mertúki nôvi vnúcanye prido.

Vnôzi de zvedávo, zakój sze tá prememba zg. di, da szo sztárimi mertúkami od inda nyagovi sztárisov sztárisje zadovoljeni bili.

Isztina, sztári mertúki szo nam dugo szlú'zili, ali malo nisteri je zgrüntávo, jeli sze nebi táksi mertúk najso, po sterom bi vörcsunanye leh'zê bilo, kak po zdanyesnyem.

Csi stoj pri dugôcsoj meri klaftre na pálece scsé vörcsunati, tô z-gláve tesko doprneszé, nego more krájdo v-rôke vzéti, da je tô jáko dugi racsun.

Pri pénezih je rávno tak bilo, dokecs nôvo racsunanye nê gori prislo. Prvle v-ednom rainskih szmo 60 krajcarov racsunali, zdaj racsunamo 100. Jeli je nê leh'zesi racsun 100 krajcarnih, kak je bilo 60-timih?

Rávno je tak pri nôvi mertúkaj. Zdaj eden klafter na 72 pálecev raztálani. Poetom na 100 tále bode raztálani on mertúk, steri de meszto klaftre núcani.

Nôvi mertúki leh'zesi bodo vracsunni csi sze lüszto navcsi, tô je edno, to drügo je pa tô, ka 'ze vnáj vecs zvünskih országaj ete nôve mertúke núcajo, kak v-Talianszkom, v-Francuskom, v-Nemskom i vecs drüghih országaj.

Eto prinasz tüdi gorivzêto nôvo mero szo francusi 1793-ga leta goriszpravili. Skéri nôvih mertúkom szo na nôve iméne krsztili. Nôvi klafter sze odnyih za méter i te nôvi pálec za centiméter imenüvo, i potom je po prêk za „méter-mertúk“ imenüvan.

I.

Dugôcse-mertúk.

Pri dugôcsoj meri zdaj stiri razlocsne mertúke núcamo: klafter, lahkét, sztopáj i pálec. Od nôvoga leta pri dugôcsoj meri szamo dvá mertúka bodeda núcániva: méter i centiméter. Ne de vecs potrêbno toliko v-glávi dr'zati, ka eden klafter 6 sztopájov, eden sztopáj 12 pálecev zadene. Tô de lehko vszákomni znati, ka v-ednom méter-i je toliko centiméterov, koliko v-ednom ranskih krajcarov, tô je 100.

Méter od klaftre doszta kracsisi. Od polklaftre méter szkoro z-dvöma pálecoma dugsi.

Od lahkéta je pa méter dugsi. Pri pét fertáli lahkéti méter szkoro z-ednim pálecom dugsi. Szedem méterov je rávno toliko, kak devét lahkétov.

Eden centiméter doszta kracsisi, kak eden pálec. Eden centiméter szkoro malo dugsi od $\frac{1}{2}$ páleca.

Preobrácsonya sztároga mertúka na nôvoga nê je vszáki vcsen i navajen v-etom táli glavô trêti. Zatoga zroka csi stoj na hitroma zazvediti zelê, toliko pa toliko kláftrov koliko méterov i centiméterov zadene, edno táblo szam vküpposztavo, stera prilicsna bode vnoge zmeslinge odvnrôti.

Eta tábla na stiri razlocske razdeljena.

Prvi razlocsek ká'ze, koliko centiméterov zadene toliko i toliko pálecev. Ete razlocsek szamo do 11 pálecev ká'ze, da 12 pálecev eden sztopáj zadévsí, tô sze 'ze v-drügom razlocski nájde.

V-drügom razlocski sze nájde, ka toliko i toliko sztopájov koliko méterov i centiméterov zadene. Ete razlocsek sz-petimi sztopájov dokoncsa, da 6 sztopájov zadévsí eden klafter, tô sze 'ze v-trétjem razlocski nájde.

Trétji razlocsek poká'ze, ka toliko i toliko kláftrov koliko méterov i centiméterov zadene. Példo dem: csibi rad zazvedo, 328 kláftrov koliko méterov i centiméterov zadene, tô sze sz-táble etak nájde:

300 kláftrov je toliko kak	568 m. 95 cm.
20 „ „ „ „	37 m. 93 cm.
8 „ „ „ „	15 m. 17 cm.

Vküp 328 kláftrov je toliko kak 622 m. 5 cm.

Strti razlocsek poká'ze, ka toliko i toliko lahkétov koliko méterov i centiméterov zadene. Csi bi stoj pitao: 148 i $\frac{3}{4}$ lahkétov koliko méterov i centiméterov? eto v-razlocski etak sze nájde:

100 lahkétov je toliko kak	77 m. 70 cm.
40 „ „ „ „	31 „ 8 „
8 „ „ „ „	6 „ 22 „
$\frac{3}{4}$ „ „ „ „	— „ 58 „

Vküp 148 $\frac{3}{4}$ lahkétov je toliko kak 115 „ 58 „

Sztári dugôcsni mertúkov obracsunanye na nôve.

Za zroka kraténya méter de m., centiméter pa cm. litera kázala.

1. Pálec.

Toliko pálecev	Koliko	
	m.	cm.
1	—	3
2	—	5
3	—	8
4	—	11
5	—	13
6	—	16
7	—	18
8	—	21
9	—	24
10	—	26
11	—	29

2. Sztopáj.

Toliko sztopájov	Koliko	
	m.	cm.
1	—	32
2	—	63
3	—	95
4	1	26
5	1	58

3. Klafter.

Toliko kláftrov	Koliko	
	m.	cm.
1	1	90
2	3	79
3	5	69
4	7	59
5	9	48
6	11	38
7	13	28
8	15	17
9	17	7
10	18	97
20	37	93
30	56	89
40	75	86
50	94	82
60	113	79
70	132	75
80	151	72
90	170	68
100	189	65
200	379	30
300	568	95
400	758	59
500	948	24
600	1137	89
700	1327	54
800	1517	19
900	1706	84
1000	1896	48

4. Lahkét.

Toliko lahkétov	Koliko	
	m.	cm.
$\frac{1}{8}$	—	10
$\frac{1}{4}$	—	19
$\frac{1}{3}$	—	26
$\frac{3}{8}$	—	29
$\frac{1}{2}$	—	39
$\frac{5}{8}$	—	49
$\frac{2}{3}$	—	52
$\frac{3}{4}$	—	58
$\frac{7}{8}$	—	68
1	—	78
2	1	56
3	2	33
4	3	11
5	3	89
6	4	67
7	5	44
8	6	22
9	7	—
10	7	77
20	15	54
30	23	31
40	31	8
50	38	85
60	46	62
70	54	39
80	62	16
90	69	93
100	77	70

Pri mokroj i szühoj tekôcsoj blági nücani mertükov i od 'zmécse mertükov szpoznávanye v-prisesztnom broji.

Szlêdnyi sztrláj.

— Prepovedávka. —

Zaprva je metüle lôvo i na iglo bodávo. Szledi je sz-keljasztimi sibami vráble i sztrnápe lôvo. Potom je szkopcom lizice i kúne lôvo. Te je ednoga letécsega jásztrepa sztrêlo. Na dale dvá závca, szrne i jelene sztrêlo, te je pa sztrêlo — — —

Ka je te sztrêlo? pita vnogi. Eto scsém prepovedávati.

'Zarjav Jo'zefa hrámba v-ednom lépom dôllesztála. Cslovek je mládi i biszter bio, pa je meo edno lépó 'zeno. Jo'zef za zvünesnyo, 'zena pa za hi'zno delo sze szkrbêla. V-lübenosztí eden ovoga bláj'zne dnéve szta 'zívela.

Jo'zef sze edno pükso küpo, naj jo za lagoje lidí krédi má, da cslovek nemore naprê znati, ka sze v-ednom samôcsnom meszti zná pripetiti.

Oprven v-bli'znyem lôgi prvoga závca sztrlécsi, lovec csüj sztrláj i znao csida püksa pôcsila, ali záto nikaj nê pravo, da Jo'zefi nê kastigo 'zelo. Vidévcsi Jo'zef, ka nyegovo delo zakrito osztána, pri prvój prilíki edno szrno sztrêlo i tô velikom vehéri domo vlecsévcsi, 'zeni eto pravo:

— Margêca, eto sam tebi na tvoj gód prneszo.

Zaváhlo csako, ali 'zena sze zajôkalo.

— Tô mené, Jo'zef, jáko 'zalosztí. Csibi tí meni szpôla korino prneszo, tô bi moje szrcé obveszelilo. Liki edno vkrádnyeno blágo senkas meni! toliko sam jesz tebi vrêdna

'Zenszka namilo jôkala. Jo'zef eden csasz tiho bio.

— Margêca — zácsó praviti, pa sze gizdavo pred nyo posztavo — ti zdaj mené poszili scsés csemeriti, csi glíh znás, ka jasz sam dobro namêno vesiniti.

— Jo'zef — právla 'zena — tô jasz dobro znam i záto sze 'ze szmejém. Oblübi meni, Jo'zef, ka ne bodes vecs kradno.

Jo'zef z-glávov kломno, ona ga pa obinola i od szkuz mokrimi ocsámi sze szmejála.

Po krátkom vrêmeni hi'zno bláj'zensztvo dêtice povéksalo.

Margêca od materne lübéznosztí puna, tak sze nyej vidlo, da bi nyéno szrcé prédnyov v-zibeli bilo.

Jo'zef z-nôvics krepko deli szégno. Liki vnogokrát sze nyemi tak zdilo, da bi tü ednoga závca, tam pa edno szrno vido. Na tô je vnyam krv 'zerjáva grátala. Bledoj materi dobra pecsénya bi sze krôto 'zmajila.

Margêca pri hrámbi z-nôvics sztrêljeno sztvár vidévcsi, mo'zá od detecsega zibela odpelala v-eden kôt, pa právla:

— Nas szín naj ne csüje, Jo'zef, ka tí szí tát.

Ki sze na lagoje obrné, od toga odevcsiti je tesko.

Jo'zef po prilíki li sztrêlao závce i szrne. Edenkrát pükso pod pláscs szkrio i sze na pôto. 'Zena ga tak proszla, naj domá osztáne, na szlêdnye 'ze dête prôti nyemi dr'zála: Miskec, proszi tí tüdi tvojga ocsó. Po-

gládi nyemi z-rôkicov lice, vê je on tvoj lüben, dober ocsa, pa gvüšno domá osztána pri szvojem málom pojbeci.

Dête sze szmejáo i ocsó za brádo cukalo.

— No, no — právi Jo'zef szmejóm — vê jasz naszkoroma nezáj pridem. Szamo tomi jásztrebi scsém povu'zgati, steri nase kúre tá noszi. Tákso zgrablivo sztvár szvêta trbê szpraviti.

Szfücskáványom v-lôg odiso, de jeszenszko vrêmen liztje zdrevja doli pometaló. Nezáj glédati nê vüpo, da znao, ka pred hrambov z-dêtetom 'zena sztoji i szkuzpunimi ocsmi za nyím gléda.

Margêca z-detetom v-pôle odisla krumpise kopat, pa tak fliszano i neobtrüdjeno delala. Komi szrcé boli, on more krepko delati, pa sztem z-vrácsi. Liki ete dén sze nyej delo nikak nê pripravilo. Vszigdár na mo'zá miszlila i bogá molila, ka naj ga odhüdoga obvarva.

Vecsér je grátalo, pa domô sla. Fticsi szo 'ze zatü-hili, kokôsi szo na drevji szedeli, Jo'zefa itak nê domô bilo.

Margêca sze sztrásila. Zaszpáno dête na nárocse vzéla, v-eden veliki rôbec povila, hrambo zaklenola i v-lôg odisla.

Niti edno lizt sze nê genolo; od drevja duga szénca tak tá vtégnyena le'zála, kak ta mláda deca od nôcsi. K-ednomi potoki prisla. Voda tak csopátala, miszlévsi, ka té glász razmi. Ali nê razmila, pa tô nyej 'zmetno sztanolo. Pazliva bíla, ka sze dête, stero je pol leta sztaro bilo, naj ne odbüdi. Vsze vtihomi i vmirovcsini bilo. Pa csibi v-etom lôgi edno za divjo sztvár trepetôcse szrcé klepetalo, v-etoj vecsérnoj mírovcsini bi sze ozdalecs csüti dalo.

Zdaj sze dête odbüdilo; mati nyemi prszí ponüdi. Veszélo je cécalo. 'Zenszka pa li poszlihsala, miszlévsi, ka eden glász, sztopája rogát zacüje, pa nikaj nê csüla.

Potom môdre korine glédala, stere kakti môdri plaménje szo szvetile v-mráki. Vcsászi blodécsa szvekloscsa kak môder plamén szvéti. Ali korin szvekloscsa je nê blodécsno, toje vecskrát dójka právla.

Margêca sztráhom glédala szém-tam, csi nebi mogla mo'zá zaváratí. Neprestetlívniimi molbami sze zdühávala bôgi naj mo'zá neszreca ne doszégne

Eden trêszk zarüno — — — pa 'zenszke prszí eden 'zarjav blizsk preszmekno.

'Zenszka sze sz-kricsom oglászi, dêta pa kszebi sz-tisznola.

Jo'zef krics obcsüo te, da je kruglo szkôsz vêk na tiszto meszto poszlo, de szrno zaglednoti namêno. Z-velikov szilov sze tá pascsévcsi, mérjavlivo 'zeno najso.

Na materni prszaj dête escse cécalo. Mati sze trü-dila szlêdnyov mocsjov znyé tekôcso krv tak odvrnôti, ka sze naj ne zmêsa z- máternom mlêkom, steromi sze dête obszlêdnyim veszelilo.

Jo'zef vidévcsi ka sze zgôdilo, od boleznosztí nê mogo glász dati. 'Zene doli po vehnyeno glávo sztrepetécsimi rokámi gorpoadno. Margêce szlêdnyi pogléd mo'zá vidévcsi vgaszno, z-etov tühnov prosnyov: Moj — Jo'zef — jeli — nebodes vecs divjacsíno sztrêlo? Priszégno, ka nigdár nede.

Margêca tüho bila; escse eden pogléd vrgla na dêta — — potom obráza drevenênye 'zitka konca pokázalo.

Jo'zef od sztraha i od boleznoszti nikaj nê znao zacséti.

Môdri korin plamén itak szveto.

Dête szlatko mleko 'zelévcsi, pilô materne szrcá toplo krv.

Razlocsne glászi.

„Prijátel“-a kázajôcsi broj z-etim pred postúvane scsitele sztôpi. Pri vszákóm dugoványi zacsétki sze vnogo zadevkov szka'züje, stere mogôcsno pro vrêmeni z-nepresztanom i neobtrúdnom deli odtirati. Eto doprneszti szkrblívnoszti moje prva du'znoszt bode i ono, vszega vecs po „Prijátel“-i naznányo dati. Vszákóm bróji kêpi bode imenitne prigodbe szpoznávali. Vsze tô doprneszti szamo tak mogôcsno, csi od vszega vecs na prêplácsarov eto zacsinyanye podpérano bode. Záto proszim pri cájti na znánye dati, ki naprêplácseti 'zelejo.

— **Veszprémszkoga** püspeka, Ranolder Jánosa jeszmrte ete mészec 14. toga pokojnila. Országa crkveni prednyarov réd sze po szmrte Ranoldera po ménsao, pogübévsi ednoga z-obilnov rokôv darovitnoga i môdroga csloveka. 25 lét noszévsi püspekszko plemenitoszt, odetoga cajta pokojni kak dobrotník je poznan.

— **O'zêbet** vogerszka kralica od premínyenoga mészeca prve dnêve máo po bogsanya zdrávja v-Francuskom országi v-kôpalnici sze dr'závsi, ete mészec szlédnye dni nazej pridévsi kralice hi'zni sztán do szvétoga dnêva na kralczkom imányi v-Gödöllöi bode. Ete dnih bi sze szkoro velika neszreca zgodila. Kralica vszáki dén gezdevsi, kony, csi glih j'jako krotki, od nikoj ze zoszago i kralico dolivrgo. Niksa neszreca szenê zgodila i na trétji dém O'zêbet kralici od vdáreca otecsenolice zacelilo.

— **V-Kalocsi** 30-toga mésznyeka 14 vör trplevsi ogen 122 hrámbov zapelío. Nevola je nazgrúntno velika. Pogorévci szo od Haynald érseka 5000 rainskih dobili na pomôcs.

— **Szvetli král** v-Francusko potévsi po kralico, da kralice boleznoszt ete dnih sze polagoje salo. Kralice kony bi edno ranto mogo prêgskocsiti, ali kony sze potekno i kralico prêg gláve na deszét sztopájov lücsó. Omedléno kralico szo v-hintôvi domô pelali.

— **Sôle** sze prisesznom mészeci od préjo. Roditeljé, ki deco májo, moro szkrblivi bidti, ka deca naj neprésztano v-sôlo hodi.

M á l i v é r t.

Eto leto za nász vérté lágóje bilô. Zima dugo nê odisla i tak szprotelesnyedelo na keszno osztalo. Kak je szunca toblôcsa nárasztovo goriobüdila, pokázalo sze, ka sznêg szetvam skôdo. 'Zito szkoro v-sze povszéd vöprêsló. V-naj vecs mesztaj na szproletje, de 'zito bilô, je gorizoráno i járnoposzejáno. Zaprvasze lepo kázalo. Naszkoroma velika vrocsina prisla i szilje v-zrelojcsi sztisznola. Poetom psenica v-drovnóm szemeni sze ozorila. Malo je zraszlo i tô je bo'zno. Po 'zétvi od szilja cêna goriskocsila, ali zdaj pá doliszpádnola.

Szaksi dober vért zdaj sze more pripraviti, ka nyemi dojde szpôvanoga i ka za odajo osztáne.

Po novom leti, zná bidti escse prvle, szilje pôleg velike cêne bode iszkano. Letosz je v-Ruszkóm i v-Ame-

riki tüdi bo'zna letina bila. V-zvünki országaj szam v-etima dvöma meszta toliko sze pôva, ka vsvünszk tr'ztvo pride i vogerszkomi szilji na tühinszkim mesztaj cêno doli vdári. Vogerszko szilje jáko iszkano Letosz sze nê v-Ruszkóm nê v-Ameriki toliko pripôvalo ka bi potrebsino zadovolilo i prinasz tüdi bo'zna letina bila, tak je gvüsno, ka szilji cêna goriskocsi.

Krma sze letosz lepa pripovala i vnogih meszta sz-trávníkov vecs vozôv od pelano, kak v-drügh letaj

Od 'zétve mao velika szühocsa trpi i szamo nis terikrát malo de'zd'za bilô, polevavsi kukorco, proszô i hajdino. Vnogh mesztaj nikaj de'zd'za nê bilô i tan sze kukorca poszühсила i hajdina i proszô bo'zno osztalo

Na nász vérté lágója zima csáka. Moremo szkrblivi bidti i zrédom 'ziveti sztoga, ka je nam vküp szpraviti mogôcsno bilo.

V dosztih mesztáj gorice le pô ká'zejo. Ki dobro vino 'zelê dobiti, more keszno brati i pri brátvi vsze csiszto i tak doprneszti, ka sze vino ne pokvari. V-nis-teri mesztaj bratva 'ze zacsnyena.

Prinasz sze jáko dobro vino pôva. Skoda ka goricvértovje escse nê szo vküpsztôpili, ka bi nasega kraja vino razglászili i poetom na visiso cêno szpravili.

Ki v-zdájnyesnem vremei sz-tühinszkoga meszta trsztje scsé küpiti, more pászko meti, ár vnogh mesztaj na trsztovoj korenyê máli sztvári szojo, korenyê razgrzéjo i potom trszt pohvéne. Toje po iméni trsztnavüs, stera vnogo kvára zroküje i dosztih mesztaj cêla bregov goric záprávilla.

Szehjátev zacsnyena. Vnogh, ki szo sztráj, ka zimôsz pá doszta vöprêde, ráj csákajo szejanyom, ka najvelika szêtva ne zraszté, csi jeszén lepi bode.

Vértovje, ki róje májo, pomali moro dokoncsati méda-brátvo, pa sze na prisesztno moro szkrbeti tákse kose küpiti, ka nede potrebnó veséle bujti za on trüd, ka szo nam szlatki méd szpravile. Jáko prilicsne kose nücajo 'ze veselárje. Tê kosi szo tak naprávleni, kak ti edna skrinica, odzajah dvérca szojo, eta goriodprévsi z-jarp tiszto vözememo, stero sze nam vidi i potáksem veséle nadala v'zitki osztáno i méd tüdi dobimo Z-ták-simi kosi jáko vrêdno róje pôvati, pa po kratkom vrêmeni vinyák doszta rójom máli bode.

Zima prihaja. Zadrva moro szkrbeti ki nemajo logá.

Szilje ete dnih vsze kraja jáko doszta v Buda-Pest pripelano. Psenice zdaj odáne je cêna 4 frt. 70 kr, na szproletje küpleno je 5 frt 40 kr. 'Zitá cêna 3 frt 40 kr, je csmena 2 frt 80 kr, kukurce 2 frt 60 kr, ovsza cêna 2 frt 50 kr. Gráh, na cent odáni, 4 frt 30 kr, lécsa ta velka 6 frt, ta drôbna 4 frt 50 kr, pseno 4 frt 30 kr, mak po kébli 15—13 frt, kün po centi 17 frt, erdêcsi prpeo letosnyi pôv po centi 25—35 frt. Szvinszka máscsava po centi 40 frt. Szlanina amerikanszko blago po centi 34 frt, vogerszko 40 frt. Szlive po centi 12 frt. Méd po centi 20 frt. Gubacsov pôv je letosz bo'zen, po kébli cêna 17—19 frt. Krumpisov cêna po centi 1 frt,

„Prijátel“-a prvi broj prvoga andrêscseka bode vödáni. Proszim ki namenijo naprêplácsati naj ne zamúdiyo tô vesiniti.

Podgovoren réditel: **Agustich Imre.**